

Justitie

Ministerie van Justitie

Toespraak | 16-10-2006 | Universiteit Leiden, Minister Hirsch Ballin

Dames en heren,

1. Inleiding

Een goedemiddag. Het is mij een eer u vandaag toe te mogen spreken over het belangrijke en prangende onderwerp "Kind in de Pleegzorg". En dat hier, in de historische omgeving van het Poortgebouw van de Universiteit van Leiden.

Al heb ik zelf in Amsterdam gestudeerd en doceer ik aan de Universiteit van Tilburg, Leiden heeft natuurlijk altijd een bijzondere positie binnen juridisch Nederland. Alleen al vanwege het feit dat het de oudste universiteit is. Zoals u allen waarschijnlijk weet, kregen de burgers van Leiden in 1574 na hun dappere verzet tegen de Spanjaarden van Willem van Oranje de keuze: een jaar lang geen belasting betalen of een universiteit.

De Leidenaren kozen verstandig en daar plukt de stad nog steeds de vruchten van. En zo worden wij vandaag de dag ook steeds voor de keuze gesteld, kiezen we voor gemakzucht op de korte termijn, of willen we investeren in de toekomst en dan vooral: in onze jeugd.

De jeugdzorg is de laatste tijd onder grotere druk komen te staan, terwijl de behoefte aan goede, professionele jeugdzorg alleen maar lijkt toe te nemen. Dat blijkt uit de cijfers: het aantal kinderen dat per jaar gebruik maakt van pleegzorg is opgelopen van 12.000 tot 15.000. Daarnaast zijn we als samenleving de afgelopen jaren geconfronteerd met schokkende gebeurtenissen rond kinderen. En er speelt zich uiteraard meer af. Waar we niet over horen, wat niet de krantenkoppen haalt. Dan heb ik het niet alleen over de schrijnende situaties, maar ook over het goede werk. Over de vele mensen die zich inzetten voor onze jeugd, en niet in de laatste plaats de pleeggezinners.

Zorg voor onze kinderen is een hoge prioriteit voor dit kabinet en in het bijzonder voor het ministerie van justitie. De pleegzorg speelt daarbij een belangrijke rol. Het biedt kinderen een veilige opvoedings situatie als ouders zelf daar – even of voor langere tijd – niet in kunnen voorzien.

De behoefte daaraan is niet nieuw, zoals de geschiedenis en de literatuur bewijzen (van Oliver Twist tot Ciske de Rat). Maar dat pleegzorg ook daadwerkelijk de aandacht krijgt die het behoeft, dat is wel nieuw. En dat is voor een groot deel te danken aan de Werkgroep die dit symposium rond de verbetering van de pleegzorg heeft georganiseerd.

Nogmaals dank voor uw beleidsvisie, die ik zojuist mocht ontvangen. De samenvatting heb ik reeds kunnen inzien. U doet aanbevelingen aan zowel Justitie als VWS. U zult begrijpen dat ik als minister van Justitie hier voornamelijk zal spreken over mijn eigen beleidsterrein en dan met name onze belangrijke taak op het gebied van de kindbeschermingswetgeving.

De Werkgroep Pleegzorg stelt zich ten doel de pleegzorg zo in te richten dat pleegouders en ouders meer duidelijkheid krijgen over hun rechtspositie en dat het kind een grotere bestaanszekerheid krijgt en continuïteit in zijn opvoeding. Een nobel streven. Maar waarom zijn die posities niet vanzelfsprekend? Waarom is de praktijk een stuk weerbarstiger?

Het blijkt vaak te lang te duren voor er knopen worden doorgemaakt. En dat leidt er dan weer toe dat kinderen langer dan nodig in onzekerheid verkeren over de plaats waar ze op zullen groeien. Die onzekerheid blijkt ook samen te hangen met de juridische positie van pleegouders en ouders in de kindbescherming.

Deze situatie willen we niet voort laten duren. Ik noem als voorbeeld de jaarlijkse verlengingen van een ondertoezichtstelling, terwijl iedereen weet dat het betreffende kind nooit meer naar huis zal kunnen terugkeren. Zoiets is onwenselijk.

2. Thema's

Ik zal kort ingaan op enkele thema's die in de beleidsvisie van de Werkgroep Pleegzorg aan de orde komen.

■ **Eerst:** bestaanszekerheid als voorwaarde voor een goede ontwikkeling van kinderen. Die bestaanszekerheid ontleent het kind aan het feit dat de plaatsing bij de pleegouders niet steeds opnieuw ter discussie staat. Maar niet alleen voor kinderen, ook voor pleegouders is deze vorm van bestaanszekerheid belangrijk. Pleegouders zijn vrijwilligers binnen de jeugdzorg en zij investeren veel van zichzelf in pleegkinderen. Dat geeft ons de plicht om deze opvoeders zeer serieus te nemen en behoorlijk te faciliteren. Goede begeleiding van het pleeggezin zou heel vanzelfsprekend moeten zijn. Uitgevoerd door geschoolde professionals die weten wat er te doen staat en die knopen kunnen en durven doorhakken.

■ **Dan:** de plaats van de ouders. Kinderen hebben recht op opvoeding, maar ouders hebben geen recht op kinderen. Als het erop aan komt gaat de veiligheid van het kind vóór. Wanneer het perspectief op terugkeer naar huis ontbreekt, moeten we de ouders helpen om de pleeggezinplaatsing van hun kind te aanvaarden. We zien dat dat nog te vaak vergeten wordt. Uit onderzoek blijkt dat de kwaliteit van de relatie tussen ouders en pleegouders belangrijk is voor een kind. Want als die goed is, is contact tussen pleegkind en ouders niet bedreigend. Het is belangrijk de ouders in dat proces begeleiding te bieden.

■ **Tenslotte:** hechting en continuïteit. U noemt hechting een belangrijke voorwaarde voor kinderen om zich te kunnen ontwikkelen. Het verlies van pleegouders als hechtingsfiguur kan voor het jonge kind een nieuw trauma opleveren. Onvoldoende continuïteit in de opvoeding vormt een risico voor de ontwikkeling van een kind. Ook dat risico moeten we dus zo klein mogelijk houden. Het lijkt mij dan ook volstrekt logisch om, zeker bij jonge kinderen, een definitief besluit over hun toekomst niet te lang uit te stellen.

3. Bijdrage van de minister van justitie

Uitgaande van deze thema's, welke bijdrage kan ik, als minister van Justitie, nu aan de voorgestelde verbeteringen van de werkgroep leveren?

Hier zijn we natuurlijk al mee bezig. Een aantal van de door u gesignaleerde knelpunten zijn eerder in een evaluatie naar voren gekomen. Op basis daarvan heeft mijn voorganger minister Donner het programma Beter Beschermd ingesteld.

Onderdeel van dit programma is de aanpassing van de kindbeschermingswetgeving. Daartoe heeft een door Justitie ingestelde werkgroep onlangs het advies "Kinderen eerst" uitgebracht. Dit advies vormt de basis voor het wetsvoorstel voor de wijziging van de kindbeschermingswetgeving dat nu in voorbereiding is. En ik kan u zeggen, ik zie veel overeenkomsten met uw advies. Ik zal er een aantal noemen.

Ten eerste: Een van uw aanbevelingen is het kind een eigen rechtsgang te geven. Dit om te waarborgen dat het kind altijd de eerste overweging vormt bij ingrepen in zijn opvoedings situatie. Ook in "Kinderen eerst" staat het belang van een kind bij continuïteit in de opvoeding centraal. De termijn waarbinnen een minderjarige schade ondervindt van een breuk in zijn opvoeding hangt samen met zijn leeftijd: hoe jonger het kind, hoe sneller het wordt beschadigd. Daar moet de kindbeschermingswetgeving beter op aansluiten.

Dat betekent bijvoorbeeld dat ondertoezichtstelling voor een uit huis geplaatste peuter sneller gevolgd moet kunnen worden door een gezagsbeëindigende maatregel dan bij een puber. Daar kan de ouder meer tijd worden gegund om zijn opvoedingsvaardigheden en -verantwoordelijkheid te vergroten.

Of die tijd voldoende is hangt, behalve van de leeftijd van het kind, af van de problemen van de ouder. Een ouder met bijvoorbeeld ernstige verslavings- of psychiatrische problemen zal doorgaans meer tijd nodig hebben dan voor de ontwikkeling van een baby aanvaardbaar is.

Ten tweede stelt uw werkgroep voor de kindbeschermingswetgeving aan te passen zodat een gezagsbeëindigende maatregel mogelijk is wanneer dit vanuit het perspectief van het kind nodig is. In 'Kinderen Eerst' worden gronden voor deze maatregelen vastgesteld, op basis van twee elementen: er zijn ernstige belemmeringen in de ontwikkeling van de minderjarige, én de ouders weigeren de hulp die nodig is om deze belemmeringen op te heffen.

Een gezagsbeperkende maatregel is aan de orde wanneer de verwachting gerechtvaardigd is dat de ouders binnen een aanvaardbare termijn de opvoeding weer zelf kunnen dragen. Ontbreekt die verwachting, dan is het streven om de ouders het gezag te ontnemen.

Ten derde gaat u in uw aanbevelingen ook in op de rechtspositie van de pleegouders. Ook dat is een onderwerp van het advies 'Kinderen eerst'. Als we het kind centraal willen zetten bij de kindbeschermingswetgeving, betekent dit dat de feitelijke opvoeder van het kind een belangrijke plaats dient te krijgen. Bij alle beslissingen rond een ondertoezichtstelling, moet eerst en vooral de feitelijke opvoeder betrokken worden. En bij een pleeggezinplaatsing is dat uiteraard de pleegouder.

Ten vierde stelt uw werkgroep voor het blokkaderecht uit te breiden naar ots-zaken. Voor alle pleegzorgplaatsingen van langer dan één jaar geldt dan dat deze niet kunnen worden beëindigd als de pleegouders het daar niet mee eens zijn. Behalve, en daar zult u het niet mee oneens zijn, als het bureau jeugdzorg kan aantonen dat de voortzetting van de pleeggezinplaatsing ernstige nadelen oplevert voor het kind.

Om een pleegkind binnen één jaar terug te plaatsen naar de ouders is de toestemming van de Raad voor de Kinderbescherming vereist. Ook dit onderdeel van 'Kinderen eerst' sluit aan bij uw aanbevelingen.

Tenslotte bepleit u 'gedeeltelijke gezagsoverheveling' wanneer een kind uit huis wordt geplaatst in het kader van de ondertoezichtstelling: ook daarin voorziet het advies 'Kinderen eerst'. Het gezag gaat dan naar het bureau jeugdzorg, die dat aan de feitelijke opvoeder kan delegeren.

4. Conclusie

Dames en heren,

Ik hoop u er niet van te overtuigen hoe belangrijk het is dat wij investeren in de opvoeding van onze kinderen. En in het bijzonder de kinderen die niet door de ouders zelf kunnen worden opgevoed.

Een jong kind moet vertrouwen ontwikkelen. Daarom moeten we heel zorgvuldig met de belangen van het kind omgaan en het zekerheid over zijn opvoeding bieden. Zodat het kind vertrouwen in zichzelf kan krijgen en in de mensen in zijn omgeving. Deze boodschap moet luid verkondigd worden. Wat dat betreft ben ik dan ook zeer dankbaar voor de inspanningen van de werkgroep pleegzorg.

En ik dank u nogmaals hartelijk voor uw advies. Ik vertrouw erop dat de aanbevelingen van de werkgroep breed worden opgevolgd in de praktijk. Wij zullen er bij Justitie in ieder geval veel aan hebben.

Onze gezamenlijke inspanning dient erop gericht te zijn pleegkinderen te helpen zich staande te houden in deze complexe samenleving, en om ouders en pleegouders daarbij te steunen. Hun een helpende hand te bieden. Dat begint met duidelijke kindbeschermingsmaatregelen. Zo nemen we als samenleving onze verantwoordelijkheid door het kind een goede opvoeding te garanderen, ook wanneer dat de ouders niet of onvoldoende lukt.

De kinderen van nu vormen immers de toekomst van onze samenleving. Zij verdienen onze inspanning. En uiteindelijk zullen we hen ooit net zo hard nodig hebben als zij ons nu.

Ik hoop u slechts nogmaals te herinneren aan het Leids Ontzet. Toen was het niemand minder dan Cornelis Joppenszoon, een weesjongetje, die in het verlaten legerkamp van de Spanjaarden een ketel met hutspot vond, en de burgers liet weten dat de stad was bevrijd.

Stuur door
Print